

Moje zážitky z války Jiřina Bajborová, roz. Voženílková, *15.11.1925 Zdolbunov

Do československé armády jsem nastoupila v Rovně v červnu 1944. Brzy po odvodu jsme odjeli do Sadagury, kde se formovala III. brigáda. Po absolvování základního vojenského výcviku a hlavně kurzu radistek jsme byly přiděleny k dělostřelectvu III. brigády, kterému velel Sachr, budoucí generál, tehdy byl v hodnosti štábního kapitána. Náčelníkem štábu byl kapitán Juránek, dalšími veliteli pak poručík Ornštejn, podporučíci Lasecký a Picka. Byly jsme dvě radistky. O tři roky starší Růžena Jersáková z Pokos a já. Dále dva radisté Anton a Šeliga a tři telefonistky, stejně stará Věrka Venigrová ze Zálesí, o dva roky mladší Anička Morávková z Michny-Sergejevky a Marusia, jejíž příjmení si už nepamatuji, vím jen, že byla odněkud z Podkarpatské Rusi. V kanceláři náčelníka štábu na nás čekalo ještě jedno děvče, Věrka Průšová, takže nás celkem bylo šest děvčat. Přijímal nás náčelník štábu Juránek. Byl velmi zklamán, že místo radistů-mužů přišla také děvčata. Řekl tehdy: „Jak to chcete vydržet vy, když i chlapi tady mají co dělat. Nemyslete si, že budete mít nějaké úlevy. No vydržíme dva měsíce a pak mají přijít nějakí chlapi, ti vás pak vystřídají.“ Jenže když ty dva měsíce uplynuly, už nás vyměnit nechtěl.

První zraněná

Náš život se změnil. Chodily jsme cvičně s radiostanicemi na zádech na kopce jako na pozorovatelnu a připravovaly se tak na bojové podmínky. Nebylo to snadné, nejlehčí radiová stanice vážila asi 7 kg, nejtěžší břemeno výkonnější radiové stanice pak něco přes 10 kg. První střet jsem zažila u Krosna, hned při prvním nasazení. Jedna parta odešla brzy ráno na pozorovatelnu a my, druhá parta jsme zůstaly ve vesnici, pravděpodobně v Odrzykoniu. Ráno jsme se ve stavení, kde jsme spaly, začaly mýt. V tom se spustil nepřátelský minometný přepad. Někde poblíž stavení vybuchla mina a já najednou cítila, jak mi na nohy spadla Věrka Průšová. Z hlavy se jí hrnula krev. Sřepina prolétla oknem domku. S kapitánem Juránkem jsme ji odnesli do sklepa, pak přišli zdravotníci a odvezli ji. Celou válku jsem o ní nic nevěděla, kde je a jak se ze zranění dostala. Sešly jsme se až po válce v Praze.

Setkání se spolužákem

Po těžkých bojích u Machnówky a Wrocanky jsme se dostali do městečka Lenky, kde jsem se sešla s našimi tankisty. Byl mezi nimi i můj spolužák Saša Vízek a další známí chlapi z Hulče, vesnice, která byla blízko od mého domova, Zdolbunova. Každé takové setkání s někým, kdo připomínal domov a bezstarostné dětství, bylo vzácné a dojemné. Zvláště setkání, které přišlo po těžkém boji. (To jsme ještě nevěděli, co na nás čeká před městem Dukla a v dukelském průsmyku).

Tváří v tvář smrti

Stalo se to již při bojích o město Duklu. Byli jsme ukryti s radiostanicí na kraji lesíka. Náhle se z protějšího lesíka vynořil německý Tygr a řítil se přes louku přímo na nás, na naše postavení. Nebylo se jak bránit, nebylo se kam schovat, nebylo kam utéci. V tom zahřměla hrozná rána a Tygr zůstal zasažen stát, byli jsme zachráněni. Opravdu v poslední chvíli. Nevím ani, komu vděčíme za naši záchranu. Večer jsme se dostali do města Dukly a naše ubytování bylo pod poštou, ve sklepě. Bylo tam schováno mnoho civilních lidí a hlavně dětí. Po příhodě s Tygrem jsem byla velmi vystrašená, zmatená, vyčerpaná. Zeptala jsem se velitele Sachra, zda může granát prorazit tento sklep. „Buď klidná“, řekl s pochopením a já jsem okamžitě usnula.

Masakr

Byly jsme ubytovány ve škole v Zyndranowe. Odtud jsme šplhaly s radiostanicemi na okolní zalesněné kopce na různé pozorovatelný. Jednou jsme se dostaly už velmi blízko k československé hranici a přišly do údolí, kde byl nedávno obklíčen a zmasakrován průzkumný oddíl sovětských vojáků na koních. Nikdy nezapomenu na hrůzný pohled spletených mrtvých těl koní a lidí.

Poprvé na československé půdě

První československou vesnicí, do které jsme vstoupili, byl Vyšný Komárník. Byl dělostřeleckou palbou velmi poničen. Část z nás byla ubytována ve vesnici, část nás spala venku v bunkrech. Odtud jsme chodily na pozorovatelný, ovšem jen po vyznačených cestách. Všude okolo byly velmi záluďným způsobem nakladeny miny. Běda tomu, kdo sešel z označené cesty. Zde, ve Vyšném Komárníku bylo zraněno do ruky další děvče z naší party, Věrka Venigová. A zase ráno, a zase při mytí. Tentokrát při mytí u potůčku, když v blízkosti dopadl granát. Setkaly jsme se až ve Vislavě na Vánoce.

Nejtěžší výstup

Nejtěžší pochod nás čekal při výstupu na horu Minčol. Po krátkém odpočinku v městečku Vrútky jsme vyrazili. V údolí už začínalo jaro, ale na horách Malé Fatry byly ještě hluboké závěje tvrdého sněhu. Po těžké, vyčerpávající chůzi jsme došli až na vrchol Minčolu (1364 m). Narychlo jsme ve sněhu postavili bunkry a jakžtakž se ubytovali. Velmi obětavě a ochotně pomáhali i místní občané z okolních vesnic. Nosili náboje a stravu, jejich volí tahali nahoru ve sněhu děla. Byly to těžké chvíle. Stále v zimě, ve studeném vlhku, v mokrém oblečení, bez možnosti udělat ohýnek k zahřátí rukou a nohou, či dokonce k vysušení oblečení. Vzpomínám si, že jsem se zde poprvé setkala s generálem Satoriem, který byl velmi překvapen, že se na tomto místě setkal s vojákem-ženou.

Nejkrásnější chvíle

Snad nejkrásnější vzpomínky mám na město Vsetín. Do tohoto města jsme vstoupili 5. května 1945 za krásného jarního počasí. Lidé nás velmi upřímně a radostně vítali, a zvláště když poznali, že jsme československá armáda. Vsetínští si nás „rozebrali“ do domácností. Já jsem se dostala do rodiny Jachcových. Poprvé po dlouhé, dlouhé době jsem se najedla domácích buchet a spala v bílých peřinách v normální posteli. S jejich dcerou Marií, která je přibližně stejně stará jako já, si dodnes dopisujeme. Když se vdala a narodil se jí syn, dala mu dokonce jméno po mě. Z jejich dopisů je dodnes patrna vděčnost a láska, s jakou vsetínští na nás vzpomínají. Radostné vyhlášení konce války nás zastihlo v Pivíně. Pak přišla Praha a to byly další dvojnásob krásné zážitky, protože kromě pochodu rozjásanou Prahou jsem se tu sešla se svými příbuznými, s rodinou Vackových. Setkání s tetou, sestrou mé maminky, bylo zajímavé. Nikdy jsme se před tím neviděly, jen jsme si dopisovaly, ale já jsem ji okamžitě poznala, tak byla mé mamince podobná.

Žatec v listopadu 1997.